Z. Tóth Csaba (Pécs):

Vadaskert a szomszédban.

Sétanapló, 2006/2007

Tavasz

A zsebkendőnyi faluszéle is tartogathat szép meglepetéseket a természetet szerető ember számára. Jómagam, hosszú szünet után, 2006 májusában kezdtem meg kutyás sétáimat a b…-i határban, a március idusán hozzámkerült négy hónapos Elzával, a „vadon szülöttével", egy meglepően jól sikerült, zsemleszín, labrador-vizslaszerű keverék kutyával. A vadászvér bizonyosan nem hiányzik belőle: a nagyon eleven, de értelmes, jól tanítható kölyökkutya hamarosan szagról fölhajotta a nyulat, és a fácánkakast, tyúkostul, röpülős csibéstül. Dícséretére legyen mondva az is, hogy egyetlenegy vadat, kölyköt, fiókát sem fogott meg, és egyedül sosem csatangolt el.

Régi szekérúton érünk a dombtetőre, ahol föltárul a táj, balra pipacsos lejtő, aljában néhány faluszéli ház, jobbra és elöl búzatábla és vadvirágos parlag, távolabb pedig a két-háromszáz méter magas hegyek zöld fala, elszórtan hétvégi házakkal. A gabonát akácos, bodzás, csalános sűrűség keretezi, mögötte a völgyben patak csobog, azon túl ártéri rét, majd galagonya- és csipkebokros, régi szóval „csenderes" domboldal, végül hosszan elnyúló mészkősziklafal emelkedik a táj fölé, mint ódon várfal maradványa, a még magasabb hegyek előterében. A zavartalan cserkészés kedvéért hamarosan ösvényt vágtam az akácos aljnövényzetében, le a patakhoz. A gabona széleinél, ahogy az szokásos, aknatámadásra emlékeztető

túrások árulkodnak a nagyon óvatos feketecsuhás vaddisznók jelenlétéről, akiket sosem sikerült megpillantanom; ahhoz bizony még hajnalok-hajnalán kellett volna kíváncsiskodnom.

Ideális sétaterep hát a környék, kutyám is igen kedveli: boldogan cirkál szagok után a széltől hullámzó üdezöld májusi vetésben, amiből alig látszik ki, így mókásan föl-fölugrik néha körülnézni, kirepül-e valami, s persze, hogy ott vagyok-e még én is. Szépséges ilyenkor a természet! Leülök egy nagy lapos kőre, előttem a zöldkalászos tenger, szemben a sziklás, csalitos domboldal, és bogozgatom, hányféle hang csendül-zendül a tavaszi megéledés nagy szimfóniájában: ciripelnek a tücskök, föl-fölrikolt egy fácán, távolabb kakukk fuvolázik mélabúsan, odafönn a lelkes pacsirták repesik dalukat szünet nélkül, a mezőn elrejtőzve fürj pitty-palattyol, és a többi énekesmadár is teli torokkal dicséri Istent és az Életet. Egyik reggeli sétánk során fölriasztottunk vagy nyolc fácáncsibét, s amikor odébbvitorláztak a gabona fölött, a beállott csöndben egy általam még sosem hallott, végtelenül kedves hangra is figyelmes lettem: a fácántyúk finoman, halkan kotyogva-búgva hívogatta csibéit, majd ahogy közelebb mentünk, nagy zajjal utánuk robajlott, s erre a kakas is kissé távolabb.

Pünkösd utáni héten egyik kora este, fél hat körül egy ravaszdit is megugrasztottam a mező szélén, nem messze a lapos kőtől: még láttam olyan húsz-harminc lépésről nagy, hegyes füleit, aztán sarkon fordult és elszelelt. Jöttünkre a közelben, ott, ahol a róka eltűnt, egy fácánkakas dörrent hirtelen a levegőbe. Úgy látszik a rókát épp fácánvadászat közben zavartam meg. A patakon innen és túl is láttam rókavárat, s a sziklák alatti részen később távcsövön láttam egy rókát tova igyekezni az alkonyi napsütésben. Következő nyáron egyik délután pedig a gabonában vertünk fel egy kopott bundájú rókát, tőlünk pár méterre; Elza hosszan üldözte a nyúlként cikázó csirketolvajt, de nem érte utól. Mit tagadjam: a rendszeres, kiadós kutyás séták, a vadak jelenléte erősen ráhangolt, hogy egyenesen vadásszá válásomon gondolkozzam. Hiszen mi rossz van abban, ha az ember a vadat is haza akarja vinni, akár egy csokor szép vadvirágot, kosárravaló gombát, nemcsak az emlékét?

Aztán június tizenötödikén ért az első igazibb, testközelibb, bár még csak puska nélküli „vadászélmény”. Szép, napos reggel elsétáltunk Elzával a szokott helyünkre, a nagy lapos kőhöz, ami régen

birtokhatárt jelző kő lehetett. Onnan belegázoltunk a már majd' derékig érő gabonába, és a traktor kerékcsapásán ballagtunk tovább. Ahogy a gabonatábla csücske felé közeledünk, az elkanyarodó kerékcsapásból, tőlem pár lépésre egyszercsak elővillan a váratlan jelenés: csodaszép, vörös irhás, agancsos őzbak ugrik föl, az első nagyobb vad, mióta errefelé sétálok! A koronás őzkirályfi előbb kissé hátrapillantott rám, megbizonyosulandó, nem vagyok-e leendő vetélytárs, akivel majd a július közepe táján kezdődő násztánca idején le kell számolni, aztán könnyedén beszökkellt az akácosba. Elza csak a gabonatábla széléig ugrált utána, kissé megilletődött a nagytestű vad hirtelen látványától. Az őz bizonyára napozott, mikor rábukkantunk, irháját szárogatta az elmúlt napok nagy esőzései után.

Indulok tovább, visszagondolva régi élményekre a nagykovácsi erdőben, a fiatal, barkás agancsú szarvasbikák csapatára, ahogy távolról megnéztük egymást, mikor az erdei úton váltottak át, vagy a lapátos, pettyes dámszarvasokra, melyeket sikerült eléggé megközelítenem és távcsövön gyönyörködnöm bennük. Eszembejut az egyik pilisi erdőszélen felénk támadó, vésztjóslóan ugató őzbak, melyet hangosan elzavarva, egy szép szarvasbikát is fölriasztottam pihenéséből… Vagy az őrségi szarvasbőgések, az erős agancscsattogás a ház mellett, a tisztáson… Arrafelé az a sajátos szokás járja – nem tudom, most is így van-e –, hogy a helyiek némelyike a vadkár ellen a holdvilágos nyári éjszakában hangosra csavart Szokol készülékkel védekezik, a Radio Maribor hangjaival... Nemkülönben a régi kutyatársak is eszembejutottak, ahogy továbbmegyek a keréknyomon: a havas Pilisben talált, szépemlékű hannoveri véreb, első Elzánk – akiről mostani kutyámat kegyeletből elneveztem -, és a lelkes spánielek, anya és leánya, Janka és Loli. Először velük éreztem a kutyás séták igazi, vadászos örömét. De pár lépést teszek - és látom ám, hogy az én kecses őzbakom valamivel lejjebb kivált az akácosból és átszalad a gabonán egy másik ligetes felé, a patak

irányába. Legközelebb fényképezőgépet is hozok magammal, ha ez a bakocska ennyire szereti megmutatni magát, gondolom.

Ezek a találkozások erdő-mező állataival újabb jóleső lelki táplálékot nyújtottak. Otthon, az asztalnál ülve érzem, hogy egészen megváltoztak így a dimenziók, hogy már tudom: fönn a dombháton, szinte a szomszédban, nyúl, fácán, róka, vaddisznó és őzbak sétálgat… Elő is vettem újra a klasszikus, nagy természetismerőink vadásztörténeteit, *Fekete István, Széchenyi Zsigmond, Újfalvi Sándor, Nemeskéri-Kiss Sándor, Nadler Herbert* és a többiek írásait, a Nimród háború előtti megörökölt számait, és kicsit megfeledkezem a jelen sok szomorú vonásáról.

Szerencsére, őzbakom további eleven élményekben részesített a ránktörő tavaszvégi-nyáreleji hőségben. Miután kiugrasztottam a gabonából, négy nap múlva, ugyanabban a reggeli időpontban, fél kilenc körül, ismét a szokásos sétára indulunk Elzával. Kiérünk a mező szélére – Elza boldog vágtában –, és elhaladunk a dombtetőn a régi tőzeghalom mellett, melyet embermagasságú gyom borít. Egy macska oson el közeledtünkre, a kutya észreveszi, usgyé utána. Megállok a halom mellett, megvárom a kutyát, míg visszaér. Fél perc múlva jön is már, izgatottan körbeszaglássza a macska nyomait, és ekkor, és csakis ekkor a halom innenső oldala felől zörgés, majd tőlem úgy öt lépésre teljes életnagyságban előugrik az őzbak, agancsán valami beleakadt gyomfoszladékkal. Az erdő-mező kiskirálya teljesen fedetlenül, jól láthatóan elszökellt előttem, le a lejtőn, át a gabonatáblán. Ekkor térek csak magamhoz, és kotrom elő övtáskámból a kis kamerát és küldök az őz után egy „lövést”. Aztán vége, a csoda lecsendült, csak bennem visszhangzik tovább, lüktet a véremben, és persze éktelenül szidom magam, miért nem tartottam kézben a gépet. De hát nem számítottam rá, hogy mindjárt a mező szélén az őzbe botlok! Ráadásul, ami meglepő, eleinte meg se mozdult, hagyta volna, hogy elmenjünk, ha nem zörgünk kitartóan a búvóhelye mellett! Este már nem volt ott, kiváltott csemegézni a rétre-mezőre.

Másnap, június huszadika kedden, ebéd után is kivittem Elzát, egy óra körül. Megint nálam a kis digitális kamera, bár a rekkenő hőségben, a nap közepén nem nagyon számítok vadjárásra, a gépet benne is hagyom az övtáskában. Nagy sétát sem tervezek, épp csak megkerüljük a pipacsos rétet, bőven elég lesz. De azért titokban persze hajt a vérem, és mégis elindulok, hogy megnézzem azt az őzbúvóhelyet. Kezdem is megkerülni, nézegetem a leveles sűrűt, az elfeküdt növényzet foltjait, hátha… És egyszercsak valósággal kirobban a bozótból az őz, de a lába azonmód megakad valamiben, és a nagy lendülettől elvágódik, összerogyik előttem! Még időt is hagyott a fényképezésre… Majd azonnal fölugrik és fejét felvetve mint a szélvész, elvágtat. Mérgelődöm, hogy csak úgy szikrázik. Diána játszik velem: harmadszorra látom ugyanazt az őzbakot, másodszorra ugyanazon a helyen, és másodszorra mulasztom el a fotót! Most kifejezetten a készültség hiánya miatt, mert ki hitte volna, hogy déli egy órakor, amikor az embernek a leveseskanál tartós föl-le mozgatásától is verejtékcseppek gördülnek le az orra hegyéről, a mező szélén ejtőzik az őz?! Ez a bak nem nagyon zavartatta magát, megszokta hogy nem háborgatják, de azóta hiába markolom a fényképezőgépet, akár korai órán – sehol semmi. Lehet, hogy násztáncakor, mikor még kevésbé ügyel magára, megpillanthatom majd újra?

Nyár-Ősz

Június vége felé esős napok jártak, s végre megöntözték a szomjazó, keményre száradt földet. Sétáimon folytatódtak a találkozások erdő-mező kisebb-nagyobb vadjaival, hol fácánok robajlottak a levegőbe jöttünkre, hol meg hatalmas mezei nyulak ugráltak el a kalászok fölött, mintha röpültek volna, vagy épp pockok és egerek surrantak a gabonaszárak között. Egyszer váratlanul egy gólya is pihent a beszántott gazos földön, majd ahogy meglátott bennünket, lomha szárnycsapásokkal elröpült, az utána loholó Elzával a nyomában. Máskor kecses, nagy szürke gém fordult rekedt krekkegéssel a magasba a patakmenti nádasból, amint odaértünk. A területen honos és többször megugrasztott őzbakot egy ideje nem láttam. Egyik nap azonban ismét szerencsém volt, mindent a szemnek alapon.

Az eső után kitisztult alkonyat párás, érett borostyánragyogásában aranylott a búzatábla. A traktornyomon baktattunk Elzával a derékig érő kalászosban, amely sejtelmesen susogott mögöttem, ahogy ellépkedtem bókoló sorfalai között. Leértünk a tábla széléhez és már épp visszafelé kanyarodtunk volna, amikor egyszer csak előttem balra megpillantom az őzbak agancsos fejét, amint kikandikálva a búzából, épp engem néz! Hirtelen megálltam, de egy pillanat múlva már csak szép emlék volt, pár ugrással az akácosban termett és eltűnt. Az őz számára valóságos terített asztal a környék, miért is költözne máshová, egy jámbor kutyasétáltató elől? Van lucerna, búza, ami el is rejti, van patakvíz, ami szomját oltja, van sűrű csalános, akácos, ami ember által megközelíthetetlen, hűs búvóhelyet nyújt neki. Rajtam és kutyámon kívül itt nemigen zavarja senki, a patakon túl pedig, a dombokon fel-felhangzik a hétvégi motorosok dobhártyaszakasztó gyakorlatozása, vagy a kirándulók hangoskodása, ami ugyancsak ittmarasztja az őzet szokott helyén, egy viszonylag kis revirben. Szóval június második felének négy napja volt, mely beíratott „zöld könyvembe", mint a szép, agancsos őzbakkal való találkozás aranybetűs napjai.

Azután hosszú absztinencia következett, „andungom", vadászszerencsém alábbhagyott. Egyszer ugyan, az őzek párzási időszakának kezdetén, a patakon túli hegyoldalban mintha két, körbe-körbe kergetőző, forgolódó őzet láttam volna naplementekor, de nem volt nálam a messzelátó, így nem mondhatok biztosat. A nyári vakáció is elszólított kedves sétaterepemről, és a természetnek a Balatonnál hódoltunk tovább a gyerekekkel, Elzának pedig maradt a nyaraló kertje, meg időről-időre a séta, futkározás a közeli lovarda melletti réten. Igazán hangulatos kiegészítése volt ottani napjaimnak a Balatonról és környékéről szóló réges-régi anekdotákat jó, beleérző lélekkel mesélő *Eötvös Károly* könyve, az Utazás a Balaton körül. Eötvös Károly a 19. századi nemzeti liberalizmusnak volt egyik képviselője, azok közé tartozott, akik a magyar függetlenség, a 48-as hagyományok hívei voltak, és a Balaton környéki nép, a híresebb magyarok régvolt viszonyait, történeteit híven tolmácsolja az olvasóknak, annál is inkább, hiszen ő maga is a vidék, közelebbről Mezőszentgyörgy szülötte volt. Eötvös Balaton-könyvében, amely 1900-ban jelent meg

először, ott él, ott ragyog az eredeti, szép Magyarország, a hely szelleme, sokféle alakban, szinte a kezdetekig visszanyúló emlékekben.

Mire hazatértünk, a búzát learatták, a mezőn mindenfelé a szalma aranyló halmai, és hosszú csíkokban szalmaszőnyeg, melyen puha járás esik. Össze is szedtem pár öllel, eleinte csak az ölelés kedvéért, hogy közelről érezzem a szalma jó illatát, a nyár adományát, majd arra gondolván, hogy jó lesz ez téli alomnak a kutya óljába, többet is gyűjtöttem. De a hetek óta tartó 30-40 fokos hőségben a séta nem esik már olyan jól. Egyik este dörgött, villámlott messziről, mikor Elzával a vékony holdsarlós, bársonyfekete ég alatt hazafelé jöttünk, de sajnos nem esett. Őzbakomat se látni, hallani, úgy látszik nincs vetélytársa, akit hangoskodva el kéne riasztania. Nadler Herbert cserkeléseiről olvasgatok hát, melyek szemléletesen leírják az őz szokásait.

Így jött el augusztus, amikor végre, a nyomasztó kánikula után megint esős, borongós napok következtek és fellélegezhettünk. Augusztus 3-án délután ötkor, felhős, párás időben sétálni indultunk kutyámmal. Egy darabig velünk jött egy ismerős család a rendkívül ádáz kinézetű, de szelíd, jóindulatú kutyájával, Tigrissel, és Elza végre igazán kirohangálhatta magát a tarlón. A másik kutyához képest Elza mint valami hajlékony, fehér őzike, bohókásan ugrált jobbra-balra, gyakran átbucskázva játszótársa fején, mint aki még nem ismeri a kutyák harci technikáit. Én aztán tovább maradtam lent, a pataknál, kellett egy kis csönd, és folytatni akartam az újabb ösvényvágást a nagy fehér fűzfától a patakhoz, a csalánon, nádason keresztül.

Addig-addig, míg a lóg-a-lába-esőből valóságos eső kerekedett, először szemerkélt, majd kiadósabban esni kezdett. Fölkuporodtam a fűzfa kissé hézagos lombsátora alá egy kinyúló vastag ágra, és Elza is fölugrott, a fa alacsonyan szétágazó hatalmas karjai közé. Vártam, hogy majdcsak alábbhagy az eső, és hazaindulhatunk, de a felhőzet összefüggő szürkévé vált, ami nem volt jó jel. Az őzbakra gondoltam, nézegettem kifelé a levelek között, az előttem elterülő lucerna, meg a juharfás liget felé. Miközben itt-ott a nyakamba, kezemre csurgott az esővíz, és kabátujjam is kissé már átázott, Elza hol mellettem nyüszített, „csináljunk már valamit", hol meg leugrott körbeszaglászni. Eltelt már vagy fél-háromnegyed óra, amikor Elza kajtatására tőlem kissé balra, elöl zörgést hallottam. Odanézek, s hát az én szép, vörös csuhás, jól táplált őzbakom ugrik meg a kutya elől a lucernásban, és a liget felé szökik! Rég várt hangját is hallom végre, amint a sűrűben méltatlankodva kettőt böffent, ugat! Ajándék ez ismét a Vadak Úrnőjétől, kire hálás szívvel gondolok, annak ellenére, hogy jócskán átázott a kabátom, csuklyám, bakancsom, mire hazaértem.

A következő napokban ismét nagyot változik a határ: beszántják a földet, készülnek az őszi vetésre. A megforgatott, jól belátható földterület vonzza a ragadozó madarakat, egyik nap nyolc ölyvet számoltam meg, amint a tarló fölött keringtek, vijjogtak, majd körözve elvonultak a hegyek felé. A mi vadászos élményeink is ennek megfelelően gyérültek, miután a földön fészkelő madarak és a négylábúak mind visszavonultak a búzatábla lekopasztott helyéről a biztonságosabb bokros-erdős sűrűbe. Elza felfedezte a pockok, egerek lyukait, és mint *Farley Mowat* ártatlan farkasai, egymás után szaglássza, majd ássa ki őket járataikból, puha szénafészkükkel együtt. Az utolsó pillanatban kétségbeesetten csipogó kis rágcsálók Elza játékszerévé válnak, az elkapott példányokat elülső fogai közé csippenti és földobálja a levegőbe, vagy a lábával bökdösi őket, hogy fussanak, mozogjanak, de ekkor sajnos már nem képesek szegények a macska-egér játékra. Elza aztán rájuk hempereg, hogy kutyaszokás szerint rejtőszagot dörgöljön magára, majd a szájába véve a pockokat, egy darabig még szalad velük, végül otthagyja őket.

A nagyobb vadakból legfeljebb már csak a csülöknyomaikat láthatom a hóban, megszűnik a lombtakarás, a lépteink neszét elnyelő puha fűszőnyeg. Külső élményeink átadják helyüket a belső meditációnak, ahogy egyre többet tartózkodunk házunk, szobánk melegében, elővéve kedves könyveinket. A csendes téli órákon egy századfordulós vadászírónk részeltethet bennünket mély gondolatokban, melyek érdemesek a komolyabb megfontolásra az egyre inkább átlényegülő őszi, téli természeti élményeink, és a külső, főként városi élet lelki-testi sivárságai közepette. Lakatos Károly *Vadászhit – a magyar vadászbabonák és hiedelmek kultusza* című, több kiadást megért vékony könyvecskéje tartalmaz a régies nyelvezettel íródott, helyenként tréfás vadászati elbeszélések, fejtegetések között igen filozofikus, sőt „antropozofikus" – ég és föld, ember és istenség között eleven kapcsolatot kereső – mondatokat, melyek a lélek mélyén, tudva-tudatlanul, mindenki számára óhajtott távlatokat nyithatnak, minden vadászat, minden keresés ősértelméről. A szerző, a természetfeletti jelenségekről elmélkedvén, többek között így ír: *„bármily átláthatlan legyen is a hályog szemeinken a megfejthetetlenségek titkaira nézve, az az egy azonban erős*

sejtelemként foglal helyet a gondolkozni tudó ember konkluziójában, hogy a nagy mindenség világrendszerében, ég és föld között kell lenni bizonyos összefüggésnek,*csak kulcsunk nincs még hozzá”*. Majd egy szebb jövő reményét csepegteti szívünkbe: *„…minden tudományos előrelépés közelebb fogja hozni az embert azon magasztos, leírhatlan végbefejezéshez, midőn* a szellemi világ fénye az ember elméjét közvetlenül és teljesen meg fogja világítani.*”* Úgy legyen!

Tél

Sétanaplóm előző részében arra számítottam, hogy a közelgő tél fergetege majd szobámba kényszerít. Azonban a tél idén, egyszerűen – elmaradt. Néhány ködös, esős, vagy kopogósabb, zúzmarás napot, legfeljebb két-három vékonyka havazást leszámítva, tél helyett inkább tavasz volt, vagy őszutó, az átlagot tartósan meghaladó hőmérsékletekkel, sok derűs, száraz, napfényes nappal. Svájci kutatók szerint anno domini ezerkétszázvalahányban jegyeztek hasonlóan enyhe telet a krónikák, amikor epret ettek karácsonykor, és a szőlő kihajtott.

Többször láttam szivárványt a tó vagy a mező felett, töredékeset vagy duplát. A legszebbet január végén, amikor a fekete esőfelhőkre vetítette az isteni világbéke színpompás, teljes ívét a ragyogó délutáni nap. Tündéri fényekben fürdött a táj, egyik oldalon a zsendülő vetés és a hegyek, másikon pedig a fekete felhőfal a hatalmas ívvel. Az optikai csalódás miatt egyszer úgy tűnt, hogy a vad szél odafújja a kezembe a szivárvány egyik végét, olyan közel került hozzám. E szépségekért hálatelt érzésekkel szívemben, mentem a szélben, a fényben, a rám permetező esőben, a rohanó felhők, meg a téli szivárvány alatt.

Ebben a különös évszakban folytatódtak a séták zsömleszín kopómmal, aki immár egyéves lett januárban, és kitanulta az egér- és pocok vadászatát. Általában napi négy-öt órát is kint töltöttünk a szabadban, néha reggel, délben, este, és bizony jelentősen megritkítottuk a rágcsálók környékbeli populációját: augusztustól augusztusig Elza több, mint ötszázhatvan pockot és egeret zsákmányolt, így némi hasznot is hajtottunk a gazdászatnak, és a kutya a ragadozók udvari szállítója lett, hiszen többnyire az „élvezetért” vadászott; csak egy idő után kezdte fölhabzsolni a kisebb pockokat. Fölfedeztük, hogy a szürke és a barna, azaz a házi és

az erdei egér mellett létezik a pirókegér, amely mint valami apró, csinos kis gazella, fekete csíkot visel őzbarna hátán. Elzát más szag már alig érdekli, annyira vonzódik a földalatti plüsskedvencek meglelésének izgalmaihoz. Először kiválasztja a lyukak közül azt, amelyik a tömött kis szénafészekhez vezet, majd nagy szippantásokkal keresi és általában sikeresen meg is találja az odúlakót. Persze „icipiciék" – így neveztem el összefoglalóan az aprónépet a magam gyerekeinek – addigra már valamelyik vészkijáratnál várnak az alkalmas pillanatra, és ha a kutyát nem figyelmeztetem, úgy osonnak el, mint kis árnyékok – olykor elég viccesen, a kutyalábak között hátrafelé. Nagy szerencsénkre, később sikerült egy-egy alkalommal, némi „fáziskéséssel" begyűjtenem a gyerekeknek épp egy pocokpárnak valót. Nagy, ötliteres befőttesüvegben laktak, eredeti életterüknek megfelelően, állandóan cserélt föld alatt, s a jó koszton szépen kigömbölyödtek. Sőt: összeköltöztetésüket követő két hónap múltán, augusztus huszadikán reggel már elő is bújt a lyukból az első két, vaksi csemetéjük, akiket anyjuk igyekezett visszahúzkodni az odúba.

De visszatérve a téli „eseményekre", eleinte a tarlón, majd később a faluszéli gazosban fogtuk Elzával az egereket, ötösével-nyolcasával. A terep hamarosan úgy nézett ki, mint egy vaddisznókonda sújtotta terület, s a lelkes kutya néha félig, háromnegyedig eltűnt a kiásott gödörben. A novemberi, decemberi napokon újra rájöhettem, hogy a természetben nincs „csúnya idő": a ködös, párás, esős napok is festőiek voltak, telítve ódon, középkorias hangulattal, varjúkárogással, a láthatatlan magasságban elhúzó vadludak tereferélésével, holló korrogásával, s idelent az ezernyi vízcsepptől gyöngyöző nedves, kopár bokrokkal, fakoronákkal, no meg hozzá a foszforeszkálóan zöld búzafűvel. Kell persze, hogy szemünk-szívünk legyen mindehhez, mondhatni ugyanaz az erdő-mező nagyon különböző lehet más és más ember számára. Messziről talán semmi, néhány ritkás ág, „unalmas" faluszéle, közelről azonban, ha jól figyelünk, egész varázslat vesz körül. Sajnos manapság azok is csak kevésbé jutnak ilyen élményekhez, akiknek van szíve-lelke hozzá, vagy még a kiköltözéssel sem tudnak lemondani programnarkózisukról, nem veszik észre a természetet, melynek ismeretével, élményével pedig egy új, és testünket-lelkünket megújító világ polgáraivá válhatnánk, az emberi világ mellett egy isten kezenyomát még talán jobban őrző világénak. De még falusi gyerekeket se nagyon láttam hemperegni később a learatott búzaszalmában, vagy csak úgy csatangolni a mezőn. Bizony, nem jó felé megy a világ!

Én közelebb mentem aztán Szilveszter másnapján, és „fölfedeztem" a kiserdőt a szántóföld szélén, a kiserdőben pedig egy cserjékkel benőtt-beszőtt ösvényt. Elő a késem, s miközben Elza újabb egérvadászatokra indult, megtisztogattam az utat, levagdostam a belógó ágakat, gondolván a gyerekekre is. Az ösvény mentén nemsokára örömmel láttam meg tavalyi őzbakom szépítkezéseinek nyomait, az agancsdörgéstől lefoszlott kérgű bokrokat, facsemetéket. Az ösvény végén pedig, az erdőszélen, egy iszalaggal borított természetes sátort találtam, mellette kis tisztással. Idilli pihenőhely lesz ez nyáron, gondoltam, és egyik hétvégén a gyerekekkel tűzrakóhelyet kezdtünk építeni mellette, összegyűjtve a szántóföldön talált terméskövekeket, később pedig odacipeltem két nagyobb farönköt is padnak. A sátorba száraz szénát téptünk derékaljnak, és február végére, egy szép „kora tavaszi" napon készen is volt erdei vadászhajlékunk, melyet tűzgyújtással, szalonnasütéssel hamarosan föl is szenteltünk. Öröm volt nézni, ahogy a gyerekek birtokba vették indasátrukat, és boldogan heverésztek, csevegtek a szénafekhelyen.

Tavasz-Nyár

Ahogy pedig jött, jött a Nap, az igazi tavaszfény, nemcsak egeret vajúdtak már a hegyek, s miután megbecsültük a kicsit, megérdemeltük a nagyot: megjelentek az őzek is. Először februárban, a gyerekek vették észre az Elza által fölhajtott két őzet, lent a majornál. Az őzek átugrattak a szántóföldön az erdő felé, de az erős napfényben nem láttam jól, volt-e valamelyiknek agancsa, s milyen. Pár nap múlva, kissé párálló, de napos, szép alkonyatban, egy fatönkön ülve, távcsövön vettem észre egy őzet, amint felém fordulva állt a szemközti fakó domboldalban. Jó három-négyszáz méterre lehetett légvonalban a völgy túloldalán, és kivehető volt az agancs sötét foltja a fején. Kitartóan figyelt felém, valószínűleg a szemüvegem és a távcső lencséi villantak meg a lemenő nap fényében. Nemsoká tovább ballagott, csipegetve a friss rügyeket a bokrokon, kisebb fákon.

Egy márciusi napsütötte hétvége aztán valóságos őz-eldorádót hozott. Először négy nagy suta galoppírozott el libasorban előttünk a szántóföldön, a patak közelében. Másnap ugyanott egy őzbak, nyomában Elzával, kiugrott az akácosból a szántóföldre, és egyre nagyobb szökkenésekkel igyekezett a másik erdőrész, a tűzrakóhelyünk felé. Március végén megint a pataknál, a szárazon zörgő csalánosban két sutát zavartunk fel Elzával. Szaladtam ki a szántóföldre, hogy jobban lássam őket, és ahogy füttyögtem a kutyának, aki még nem vette észre őket, és izgatottan ugrált jobbra-balra - a fehér tükrű őzek megálltak és csodálkozva visszanéztek rám. Máskor az erdőben robogott el mellettünk sietősen egy nagy őzsuta, majd át az országúton. Elza az egerészésbe volt mélyen belebonyolódva, de nemsokára föleszmélt, és rakétaként követte az őz szagát, visszafelé. Én is szaladtam föl utána, hátha látok még valamit. Úgy is lett, mire kiértem az erdőszélre, Elza épp az erdő felé hajtott egy nagyokat szökkenő sárga bakot, mely az iménti sutája után igyekezett.

Titkos belső óhajtásom is meghallgatták valahol: egy szépen gyöngyözött, villás kis őzagancsot találtam tavasszal, két gabonasor között, Diána szerény, de kedves adományát nem szűnő lelkesedésemért. És sorolhatnám a falusi határban esett szép őzkalandjaim – 2006 június és 2007 augusztus között mintegy 30 ilyen véletlenszerű találkozás esett –, melyek közül 2007-ben egy április végi volt a legemlékezetesebb:

szép, nagy, sötétbarna bakot riasztottunk napozásából a vetés szélén, reggel fél kilenc tájban. A bak szökkent párat, majd mikor észrevett, megállt tőlem úgy tíz méterre, és hosszan bámultuk egymást a reggeli napsütésben, mozdulatlanul.

Aztán megint szökellt néhányat és újra visszanézett rám. Felejthetetlen látvány, szívet dobogtató érzés volt! Mikor a kutya észrevette, utána nyargalt, hogy csak úgy porzott, de persze hamarosan föl kellett adnia. Aztán irdatlan melegek lettek, s leszámítva a kiserdei területriumát védő, ránk ugató sárga bakot, eltűntek az őzek, beköltöztek a túloldali kukoricásba. Csak távcsövön láttam őket, meg a hangjukat hallottam nagynéha, egy vonuló, riasztó piros bakot a völgy túlfelén, szürkületkor párszor, meg éjjel, az innenső oldalon pedig egy sutát s a vele menekülő gidája riadt bégetését. Hosszabb őz-absztinencia után azonban, július végén, születésnapi meglepetésként, a verőfényes kora estében egyszercsak mit látok: két őzbak kergetőzik önfeledten épp felém a nyíltszíni tarlón, bele a távcsövem látókörébe, egy villás ifjonc és mögötte egy jó hatos bak! Szájuk habzott, s hallottam zihálásukat is, mert úgy húsz lépésnyi közelségbe jöttek, majd szétugrottak a lovagias ügybe keveredett őzrómeók. Annak ellenére, hogy kutyám megkergette az egyiket, hazafelé menet kicsivel odébb újra beléjük botlottam.

Amit még nem mondtam: az őzek nekem olyanok, mint valami szellemi lények, az erdő „angyalai”. Csodás a feltűnésük, gyorsaságuk, kecsességük, óvatosságuk, és misztikus az eltűnésük. Ahol nincs nagyobb rőtvadunk, a királyibb gím- és dámszarvasok, ott az őzek az erdő-mező koronás tündérfejedelmei és fejedelemnői. Megfigyelni őket, s velük a csodálatos természetet: valóban a legnagyobb boldogságok közé tartozik, akár kicsiben, a faluvégi határban is.